፬ኛ ዓመት ቁጥር ፮
4th Year No. 6

ሐረር ኅዳር 14/1991
Harar Nov 23/1998

የሐረሪ ሕዝብ ብሔራዊ ክልላዊ መንግሥት

ሐረር ነጋሪ ጋዜጣ
HARAR NEGARI GAZETA

HARARI PEOPLE NATIONAL REGIONAL STATE

ያንዱ ዋጋ 1፡00	በሐረሪ ሕዝብ ብሔራዊ ክልላዊ መንግሥት ምክር ቤት ተጠባባቂነት የወጣ	የፖስታ ሣጥን ቁጥር 272

ማውጫ

አዋጅ ቁጥር 12/1991 ዓ.ም
በሐረሪ ህዝብ ብሔራዊ ክልላዊ መንግሥት የሐረሪ ቋንቋ አካዳሚን ለማቋቋም የወጣ አዋጅ ቁጥር 12/1991 ዓ.ም--ገጽ 83

አዋጅ ቁጥር 12/1991 ዓ.ም

በሐረሪ ህዝብ ብሔራዊ ክልላዊ መንግሥት የሐረሪ ቋንቋ አካዳሚን ለማቋቋም የወጣ አዋጅ ቁጥር 12/1991

ከዘጠኙ የፌደራል ክልላዊ መንግሥታት አንዱ በሆነው በሐረሪ ሕዝብ ክልል የሐረሪ ቋንቋ የመንግሥት የሥራ ቋንቋ ሆኖ እንዲሰራበት በመደንገጉ፣

ይህንን ሕገ መንግሥታዊ ድንጋጌ ተግባራዊ ለማድረግና ቋንቋውን ካለበት ደረጃ ከፍ በማድረግ፣ የሕዝቡ የባሕል የኢኮኖሚ፣ የፖለቲካና የማሕበራዊ እንቅስቃሴ መግለጫ እንዲሆን ለማድረግ

በቋንቋው ላይ ተከታታይ ጥናትና ምርምር የሚያደርግ፣ ረቂቅ ፖሊሲዎችን የሚያዘጋጅ፣ በመንግሥት መሥሪያ ቤት፣ በትምህርት ቤት፣ በፍትህ አካላትና በሌሎችም መስኮች የቋንቋው ግልጋሎት

ወጥነት ያለው አጠቃቀም እንዲኖረው የሚያስችል ተቋም በማስፈለጉ፣

የሐረሪ ብሔራዊ ጉባኤ በክልሉ ሕገ-መንግሥት አንቀጽ 29 ንዑስ አንቀጽ 1 መሠረት የሐረሪ ቋንቋ አካዳሚ በዚህ አዋጅ ተቋቁሟል።

ክፍል አንድ

ጠቅላላ

1/ አጭር ርዕስ

ይህ አዋጅ የሐረሪ ቋንቋ አካዳሚን ለማቋቋም የወጣ አዋጅ ቁጥር 12/1991 ተብሎ ሊጠቀስ ይችላል።

2/ <u>ትርጓሜ</u>

የቃሉ አግባብ ሌላ ትርጉም የሚያሰጠው ካልሆነ በስተቀር በዚህ አዋጅ መሠረት

1/ «አካዳሚ» ማለት በዚህ አዋጅ መሠረት የተቋቋመው የሐረሪ ቋንቋ አካዳሚ ማለት ነው።

2/ «ጉባኤ» ማለት የሐረሪ ብሔራዊ ጉባኤ ማለት ነው።

3/ «ሥራ አስፈጻሚ ኮሚቴ» ማለት የሐረሪ ብሔራዊ ጉባኤ ሥራ አስፈፃሚ ኮሚቴ ማለት ነው።

4/ «መምህራን ማሰልጠኛ» ማለት የሐረሪ ሕዝብ ብሔራዊ ክልላዊ መንግሥት መምህራን ማሠልጠኛ ማለት ነው።

5/ «ቦርድ» ማለት በዚህ አዋጅ መሠረት የተቋቋመው የሐረሪ ቋንቋ አካዳሚ ቦርድ ማለት ነው።

6/ «ንዑሳን የመማከርት ካወንስል» ማለት በዚህ አዋጅ መሠረት የአካዳሚውን ተግባራት ለመፈጸም እንደ አስፈላጊነቱ በአካዳሚው ቦርድ ውሣኔ የሚቋቋም የመማከርት ካወንስል ማለት ነው።

7/ «አፈ-ጉባኤ» ማለት የሐረሪ ብሔራዊ ጉባኤ አፈጉባኤ ማለት ነው።

8/ «ጆርናል» ማለት አካዳሚ በየወቅ እያሳተመ የሚያወጣው የአካዳሚው ጋዜጣ ወይም መጽሔት ማለት ነው።

3/ <u>የአካዳሚው አላማዎች</u>

1/ የሐረሪን ቋንቋ በሚገባ በመንግሥት ሥራ ለመጠቀም ገና በመሠረ እስታንዳርድና ጥራት ኖሮት እንዲበለጽ የሚያስችሉ ቁልፍ ሥራዎች የሚሰ ተቋም በማስፈለጉ፤

2/ ከሌሎች የኢትዮጵያ ክልሎች በተለ ሁኔታ የክልሉ መንግሥት የሥራ ቋን ሐረሪና ኦሮሞኛ በመሆኑ ሁለቱን ቋንቋ በተጣጣመ መልኩ ተግባራዊ ለማድረግ ጥንቃቄ የተሞላበት ተከታታ ጥናት የሚያከናውን ተቋም አስፈላጊ በመሆኑ ነው።

<u>ክፍል ሁለት</u>

4/ <u>የአካዳሚው ሥልጣንና ተግባር</u>

አካዳሚው አላማውን ከግብ ለማድረ የሚከተለው ሥልጣንና ተግባራት ይኖረዋል።

1/ በትምህርት ቤቶች በመማር ማስተማሩ ሂደት በሥራ ላይ የሚውሉ በሐረሪ ቋንቋ የሚፃፉ መጽሐፍት የቋንቋውን ጥራትና ደረጃ መጠበቃቸውን መርምሮ ይወስናል።

2/ በመንግሥት መሥሪያ ቤቶች፣ በፍርድ ቤቶችና በትምህርት ቤቶች ስያሜ ላልወጣላቸው አዲስ የሐረሪ ቃላት አግባብ ባላቸው አካላት ሊጠየቅ ስያሜ ይሰጣል።

3/ የሐረሪ ቋንቋ የፊደል አጠቃቀም ሥርዓት ነጥብ፣ ለምሳሌ እንዲሁም ሌሎች መሰል የቋንቋው መሠረቶችን አጥንቶ ይወስናል።

4/ አጠቃላይ የቋንቋውንና በየእውቀት ዘርፉ ልዩ መዝገበ ቃላትን አጥንቶ በማዘጋጀት በሥራ ላይ እንዲውሉ ያደርጋል።

5/ ነባር የሐረሪ ቃላትን በየዕውቀት ዘርፉ ማሰባሰብና አዲስ ቴክኖሎጂ የፈጠራቸውን ቃላት የሐረሪ ትርጉማቸውን ያወጣል።

6/ የሐረሪ ቋንቋን ሊያዳብሩ ሊያጎለብቱና ሊያስፋፉ የሚችሉ የተለያዩ የፖሊሲ ረቂቆችን አጥንቶ ለሚመለከተው አካል ያቀርባል፣

7/ የሐረሪ ቋንቋን በተመለከተ ሴሚናሮች፣ አውደጥናቶች፣ ሲምፖዚየሞችና የመሳሰሉትን ያዘጋጃል። በምስል ዝግጅቶችም ያሳትፋል።

8/ ወደ ሐረሪ ቋንቋ በሚተረጎሙ ማንኛቸውም የክልሉ መንግሥት መሠረታዊ ዶኩሜንቶች ትርጉም ትክክለኛነት መርምሮ ይወስናል።

9/ የሐረሪ ቋንቋ ከሌሎች ብሔረሰቦች በተለይም ከኦሮምኛ ቋንቋ ጋር ያለውን ግንኙነት በማጥናት የጋራ ሥነ ልቦናዊ አመለካከትና አስተሳሰብ የበለጠ የሚዳብርበትን አቅጣጫ ይጠቁማል።

10/ ኃላፊነቱን ለመወጣት ከማንኛውም የክልሉ መንግሥትና የግል ድርጅቶች ጋር ቀጥታ ግንኙነት ያደርጋል።

11/ አካዳሚው መርምሮ የወሰናቸው ደረጃ ያወጣላቸዋል፣ አጥንቶ ሥራ ላይ እንዲውሉ ያደርጋቸው ጉዳዮች በትክክል ሥራ ላይ መዋላቸውን ይከታተላል። የማስተካከያ እርምጃም ይወስዳል።

12/ የሐረሪ ብሔራዊ ጉባኤ ሥራ አስፈፃሚ ኮሚቴን በማስፈቀድ ዓላማውን ለማስፈጸም የሚያስፈልገውን ሐብት ከተለያዩ መንግሥታዊ አካላትና መንግሥታዊ ካልሆኑት ድርጅቶች ይፈልጋል።

13/ የሐረሪ ቋንቋን ለማዳበርና ሥራ ላይ መዋሉን በተመለከተ በመስኩ ውጤታማ እንቅስቃሴ ላስመዘገቡ መንግሥታዊ አካላትና ግለሰቦች ሽልማት የሚያገኙበትን ሁኔታ ያመቻቻል።

14/ ተመሳሳይ ዓላማ ካላቸው ሌሎች ተቋማት ጋር ይተባበራል።

15/ በሚያዘጋጃቸው ግኝቶችና የሐረሪን ቋንቋ ለማስፋፋት የሚያስችሉ የሥልጠና ፕሮግራሞች ያዘጋጃል በሐረሪ ብሔራዊ ጉባኤ ጽ/ቤት ሲፈቀድለት ተግባራዊ ያደርጋል።

16/ የሐረሪ ቋንቋን ለማዳበር የሚጠቅሙ እንደ ሐረሪ ደራሲያን ማኅበር ያሉትን ያበረታታል።

17/ ውል ይዋዋላል ይከሳል፣ ይከሰሳል።

18/ አካዳሚው የራሱን የውስጥ መመሪያ ያወጣል።

19/ አካዳሚው የራሱን ጆርናል ያወጣል።

5/ የአካዳሚው አቋም

1/ ከዚህ በኋላ «ቦርድ» ተብሎ የሚጠራ የሐረሪ ቋንቋ አካዳሚ ቦርድ፤

2/ ለሐረሪ ቋንቋ እድገት የጥናትና ምርምር፤ እንዲሁም ቋንቋውን በተመለከተ የተለያዩ ሥራዎችን የሚሰራና እንደ አስፈላጊነቱ የሚቋቋሙ ንዑሳን መማከርት ካወንስሎች፤

3/ ጽሕፈት ቤት ይኖሩታል።

ክፍል ሦ ሥት

የሐረሪ ቋንቋ አካዳሚ ቦርድ

6/ የቦርዱ አባላት

1/ በጉባኤው አፈ-ጉባኤ አቅራቢነት በጉባኤው የሚሰየም የሐረሪ ቋንቋ አካዳሚ ቦርድ ሊቀመንበር።

2/ በጉባኤው ሥራ አስፈጻሚ ኮሚቴ የሚሾም የአካዳሚው ሥራ አስኪያጅና ጸሐፊ፤

3/ በጉባኤው ሥራ አስፈጻሚ ኮሚቴ ተመርጠው የሚሰየሙ ሁለት የክልሉ ሴክተር መሥሪያ ቤቶች ኃላፊዎች።

4/ የክልሉ ትምህርት ቢሮ እና የባህልና እስፖርት ቢሮ ኃላፊዎች።

5/ የመምህራን ማሠልጠኛ አንድ ተወካይ።

6/ በጉባኤው አፈ-ጉባኤ የሚመረጡ ሁለት የሀገር ሽማግሌዎችና ሁለት ከፍተኛ የቋንቋው ባለሙያዎች።

7/ የቦርዱ ሥልጣንና ተግባር

1/ በዚህ አዋጅ አንቀጽ 3 የተጠቀሱት የአካዳሚው ሥልጣንና ተግባራት የቦርዱ ሥልጣንና ተግባራት ናቸው።

2/ ቦርዱ ሥልጣንና ተግባሩን በዝርዝ ሥራ ላይ ለማዋል የተለያዩ ስልቶች በመቀየስ መመሪያ ያወጣል።

3/ በሥራ አስኪያጁ ተዘጋጅቶ የሚቀርበውን የአካዳሚውን እቅድና ባጀት በመመርመር ለጉባኤው ያሳልፋል።

4/ በሥራ አስኪያጁ ተጠንቶ የሚቀርቡ ንዑሳን የመማከርት ካወንስሎችን ያቋቁማል።

5/ የመማከርት ካወንስሎችን ሥራ ማስኬጃ ባጀት ያጸድቃል።

6/ በያንዳንዱ ንዑሳን መማከርት ካውንስል በአባልነት ስለሚገቡ ግለሰቦች ችሎታ፤ ልምድና አመራረጥ ይወስናል።

7/ ለአካዳሚው ሥራ አስኪያጅ የሥራ መመሪያ ይሰጣል፤ ሥራውንም ይገመግማል፤ አስፈላጊ ሆኖ ሲያገኘው የእርምት እርምጃ እንዲወሰድ ለጉባኤው የሥራ አስፈፃሚ ኮሚቴ ያቀርባል።

8/ የቦርዱ ስብሰባ

1/ ቦርዱ መደበኛ ስብሰባ ይኖረዋል የስብሰባውንም ጊዜ ቦርዱ በራሱ ይወስናል።

2/ ከአባላቱ አብዛኞቹ ከተገኙ ምልአተ ጉባኤ ይኖረዋል ውሳኔውን በድምጽ ብልጫ ያሳልፋል።

3/ የቦርዱ ሊቀመንበር ወይም 5 የቦርዱ አባላት ሲጠይቁ አስቸኳይ ስብሰባ ሊጠራ ይችላል።

ክፍል አራት

9/ የአካዳሚው ሥራ አስኪያጅ ስልጣንና ተግባር

1/ የአካዳሚው ጽ/ቤት የበላይ ኃላፊ በመሆን የጽ/ቤቱን ዕለታዊ ሥራ በበላይነት ይመራል።

2/ የአካዳሚውን ዕቅድና ባጀት አዘጋጅቶ ለቦርዱ ያቀርባል፤ ሲጸድቅለት ባጀቱን ያስተዳድራል።

3/ የአካዳሚውን ድጋፍ ሰጪ ሠራተኞች በመንግሥት ሠራተኞች ደንብ መሠረት ይቀጥራል፤ ያስተዳድራል።

4/ የአካዳሚውን የውስጥ ደንብ አዘጋጅቶ በቦርዱ ያጸድቃል።

5/ የንዑሳን መማክርት ካወንስሎችን ሥራ ይከታተላል፤ በሚሰጣቸው መመሪያ መሠረት በሚያቀርቡት የሥራ ውጤት ማረጋገጫ ይሰጣል።

6/ በየወቅቱ ስለ አካዳሚውና ስለቦርዱ እንቅስቃሴ ለጉባኤው ሪፖርት ያቀርባል

7/ ሌሎች በቦርዱ የሚሰጡትን ተግባራት ያከናውናል።

10 የአካዳሚው ጽሕፈት ቤት

1/ የአካዳሚው ጽ/ቤት በሥራ አስኪያጁ ይመራል።

2/ ጽ/ቤቱ የአካዳሚውን ዕለታዊ ሥራዎች ያከናውናል።

3/ የመማክርት ካውንስሎችን ዕለታዊ የሥራ እንቅስቃሴ ያስተባብራል።

4/ ለመማክርት ካውንስሎቹ አስፈላጊ የሆኑትን የሥራ ቦታና ሁኔታ ያመቻቻል።

11/ ንዑሳን የመማክርት ካውንስሎች

1/ የንዑሳን መማክርት ካወንስሎች እንደ አስፈላጊነቱ የአካዳሚውን ሥልጣንና ተግባር በተግባር ለማዋል ቦርዱ ተግባራቸውን እየወሰነ የሚያቋቁማቸው ዋና የአካዳሚው አላማ አስፈፃሚ ኃይሎች ናቸው።

2/ ለኑዑሳን ካወንስሉ አባላት ስለሚፈፅመው የክፍያ ሁኔታና መጠን በጽ/ቤቱ ተጠንቶ በቦርዱ ይወሰናል።

3/ እያንዳንዱ የመማክርት ካወንስል ከ3-5 አባላት ይኖሩታል። እንድ ሥራው ሁኔታ እየታየ ቦርዱ የካወንስል አባላትን ቁጥር ሊጨምር ይችላል።

ክፍል አምስት

12/ ባጀት

1/ አካዳሚው የሚተዳደርበትና ሥራውን የሚያከናውንበት በጀት ከክልሉ መንግሥት ይመደብለታል።

2/ መንግሥታዊ ካልሆኑ ድርጅቶች በሚያገኘው እርዳታ አላማውን በስፋት ለማስፈጸም ይጠቀምበታል።

3/ የአካዳሚው የበጀት ዓመት ከሐምሌ 1 እስከ ሰኔ 30 ይሆናል።

13/ ቁጠሪነት

1/ የአካዳሚው ተጠሪነት ለሐረሪ ብሔራዊ ጉባኤ ይሆናል።

2/ የቦርዱ ሊቀመንበር ተጠሪነት ለጉባኤው ይሆናል።

3/ የሥራ አስኪያጁ ተጠሪነት ለቦርዱና ለጉባኤው ሥራ አስፈፃሚ ኮሚቴ ይሆናል።

4/ የካውንስሉ ተጠሪነት ለአካዳሚው ሥራ አስኪያጅ ይሆናል።

ክፍል ስድስት

ልዩ ልዩ ድንጋጌዎች

14 ደንብ የማውጣት ሥልጣን

ለዚህ አዋጅ አፈጻጸም አስፈላጊው ደንብ በቦርዱ ረቂ ከተዘጋጀ በኋላ በጉባኤው ሥራ አስፈጻሚ ኮሚቴ ጸድቆ ይወጣል።

15/ ቅጣት

ይህን አዋጅ ወይም በዚህ አዋጅ መሠረት የሚወጡትን ደንቦችና መመሪያዎች በተላለፈ ማንኛውም ሰው በወንጀለኛ መቅጫ ህግ መሠረት ይቀጣል።

16/ የመተባበር ግዴታ

ማንኛውም የክልሉ ነዋሪ፤ መንግሥታዊ ድርጅት ወይንም የፖለቲካ ፓርቲ ይህንን አዋጅ ለማስፈጸም የመተባበር ግዴታ አለበት።

17/ ተፈፃሚነት የሌላቸው ህጎች

ከዚህ አዋጅ ጋር የሚፃረር ማንኛውም ሕግ ይህን አዋጅ በተመለከተ ጉዳዮች ተፈፃሚነት የለውም።

18/ አዋጁ የሚፀናበት ጊዜ

ይህ አዋጅ በሐረሪ ነጋሪ ጋዜጣ ታትሞ ከወጣበት ቀን ጀምሮ የጸና ይሆናል።

ኅዳር 14 ቀን 1991 ዓ.ም

ሐረር

አብዱላሂ ኢድሪስ

የሐረሪ ሕዝብ ብሔራዊ ክልላዊ

መንግሥት

ፕሬዝዳንት